

Мар'яна Нікітенко,

кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник
науково-дослідного відділу історії Києво-Печерської лаври
національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника

САКРАЛЬНА НУМЕРОЛОГІЯ В ПАТЕРИКОВОМУ “СЛОВІ” ПРО ПРП. ЄВСТРАТІЯ ПОСТНИКА

У герменевтичному ключі, а саме в контексті середньовічної християнської нумерології, розглянуто “Слово” Києво-Печерського патерика про прп. Євстратія Постника. Зроблено концептуальний висновок про те, що за допомогою чисел у цьому “Слові” закодована специфічна інформація, котра дозволяє розкрити духовний зміст подвигу святого.

Ключові слова: Києво-Печерський патерик, прп. Євстратій, нумерологія, ізопсефія, Протостратор, Олександр Македонський, пророк Ілля, праведний Єнох.

Герменевтичні дослідження останнім часом є одним з пріоритетних напрямків вивчення творів давньоруської літератури. Сьогодні вчені звертають увагу на те, що інформація, подана у таких джерелах, далеко не завжди може бути усвідомлена в буквалістичному ключі. У сучасних медієвістів не виникає сумніву, що середньовічний текст має глибокий символічний зміст, який можна розкрити лише в контексті парадигм ментальності людини середньовіччя. Особлива увага приділяється топіці середньовічної літератури, категоріям сакрального простору та часу, в герменевтичному ключі плідно вивчається і Києво-Печерський патерик. Причому наголошується колосальне значення християнської нумерології, що знайшла втілення практично у всіх “сказаннях” цього агіографічного твору XIII ст.¹

У пропонованій статті ми спробуємо з’ясувати значення чисел, уведених до “Слова” про прп. Євстратія Постника, яке міститься у Києво-Печерському патерику. Інформація цього патерикового сказання досліджувалася в основному в позитивістському ключі: “Слово” розглядалося як джерело, в котрому відображено цілком реальну історію².

Зокрема, Г.Літавін підкреслював високу вірогідність подій, описаних у “Слові” про прп. Євстратія. Вчений вважав, що “Слово” було складене у другій половині XII ст. і є унікальною пам’яткою давньоруської літератури, в якій автор об’єднав та обробив дві писемні традиції: давньоруську та грецьку (херсонеську)³. До пам’яток XII ст. відносив “Слово” про прп. Євстратія і К. Калайдович⁴.

“Слово” про прп. Євстратія розпочинається з оповіді про те, що якийсь киянин прийшов до Києво-Печерського монастиря, роздавши перед цим своє майно жебракам. Він був пострижений у ченці під ім’ям Євстратій. Його вирізняли віддана праця на благо обителі, готовність прийти на допомогу та надзвичайна здатність витримувати найсуровіші пости. Разом з іншими християнами Євстратій потрапляє в рабство до якогось іудея та закликає товаришів не відрікатися від хрещення й померти в ім’я Христа, аби через таку

смерть отримати життя вічне. Від голоду та спраги полонені починають вмирати, причому, як підкреслює оповідач, деякі через три дні, інші – через чотири, ще інші – через сім, а найбільш міцні – через десять днів. Далі у тексті вказується кількість мучеників: “б҃ же их числом 50: от монастырьских работников 30, от Киева 20”. Коли минуло 14 днів, залишився живим лише Євстратій, тому що він “б҃ бо постыникъ от младых ноготь”. Іудей, вважаючи Євстратія винним у загибелі своїх рабів, на яких він витратив чималі гроші, вирішує принести його у великодню жертву, і в день Воскресіння Христового розпинає мученика на хресті. Та Євстратій, у своїх молитвах дякуючи Богу, живе ще 15 днів. Нарешті праведник пророкує своєму катові та його єдиновірцям швидку смерть, після чого іудей завдає йому смертельної рани - пронизує Євстратія списом. Незабаром у небі на вогняній колісниці люди побачили душу преподобного та почувли голос, котрий говорив грецькою: “се добрый небеснаго града гражданинъ нареченный”, и сего ради Протостратор зоветься в поминанихъ нашем”. Після смерті Євстратія його тіло було кинуте в море, де здійснювало багато “чюдесь”. Завершується розповідь повідомленням про те, що деякі з наляканих цим дивом іудеїв прийняли таїнство хрещення⁵.

На нумерологічний аспект “Слова” про прп. Євстратія першим звернув увагу В.Кирилін який стверджує, що завдяки числам у “Слові” явлений “действительный, пронизанный светом высшей истины смысл описываемого события, герой которого интерпретирован как мученик, подвигом своим достигший подобия Сыну Божию”⁶.

Поділяючи загалом думку В.Кириліна, уточнимо символіку чисел, введених у “Слово”. Але для того, щоб прочитати цю інформацію, необхідно дати хоча б коротке пояснення деяких основоположних принципів середньовічної нумерології.

Християнське середньовіччя приділяло велику увагу числам. У пам’ятках літератури та мистецтва широко застосовувалися методи ізопсефії та теософського скорочення, які мали ще античні корені. Оскільки кожній букві грецької абетки відповідало конкретне число, то ізопсефія становила собою практику складення числових значень букв слова для знаходження його загальної суми. Коли цей метод почали застосовувати для трактування Тори, він отримав назву гематрія. Великі числа зводилися до менших, складні до простих, що означало теософське скорочення. Це, своєю чергою, виявляло, по-перше, містико-нумерологічний зв’язок між словами, по-друге, таємне значення чисел, по-третє, таємне співвіднесення зі світом ідей, відображення якого є слова, а отже, і числа. Цікаво, що якщо числові еквіваленти слів були рівні між собою, то і слова мислилися семантично рівнозначними. Наприклад, слово $\alpha\epsilon\omicron\upsilon$ (Бог) у числовому варіанті виглядає як $9+5+70+200=284$; $\epsilon\gamma\alpha\omicron\upsilon$ (добрий) – $1+3+1+9+70+200=284$; $\iota\gamma^3\omicron\upsilon$ (святий, непорочний) – $1+3+10+70+200=2847$.

Одним з найважливіших нумерологічних символів завжди була десятка. Уподібнення числа “10” до імені Господа – Ісус (“ $\text{Ihsou}^{\text{c}}\text{J}$ ”) виступало “спільним місцем” середньовічних нумерологічних трактатів. Наприклад, св. Климент Олександрійський у своїх “Строматах” трактує десять заповідей Закону, як число “10”, котре позначається літерою “йота” (“ I ”), що є символом імені Ісуса⁸.

Так тлумачить це число і Беда Високоповажний, який спирається у цьому питанні на авторитет греків⁹. У 18-й главі своєї другої книги “Про храм” Беда трактує біблійний текст про влаштування у храмі Соломона двох бронзових стовпів висотою у 18 ліктів таким чином: число “18” означає ім’я Ісуса, оскільки воно починається з літер “Ih”, причому перша буква імені “IhsoBj” – “I” (“йота”) означає “10”, а друга – “h” (“эта”) означає “8”¹⁰.

Число “8” за середньовіччя також співвідносилось з Христом та було символом Воскресіння і майбутнього світу, котрий настане після Страшного суду. У давніх християн особливо поцінювалося пророцтво язичницької провидиці Сивіллі Кумейської, яка, розмірковуючи над ім’ям майбутнього Спасителя, стверджувала, що “ім’я Його має чотири голосні та дві приголосні [...] загальна кількість їх: вісім одиниць, стільки ж десятків та вісім сот – будуть означати ім’я Його невірющим”. Це пророцтво справдилося в написанні імені “Ісус”, адже ізопсефія цього імені складає число “888” – символ найбільшого прилучення до Божественного життя¹¹. Ось чому Беда Високоповажний, немовби розвиваючи думку античної пророчиці, писав: “У найсвятішому імені Ісуса не тільки етимологія, а й загальне число, яке міститься у його буквах, показує тайни вічного нашого спасіння. Тому що шістьма буквами у греків пишеться ім’я “Ісус”, яких числа суть такі: 10 та 8 та 200 та 70 та 400 та 200, що разом складають 888, це число, без сумніву, висловлює думку про воскресіння. Тому що восьме число у Святому Писанні відповідає славі воскресіння, тому що Господь воскрес на восьмий день, тобто після сьомого суботнього. І ми самі після шести віків світу та після сьомого [віку] спокою душ, який вони мають тепер в іншому житті, можливо, повстанемо у восьмому періоді”¹².

Числа “12” та “100” символізували Небесний Єрусалим, що, зокрема, втілювалося в архітектурі середньовічних храмів. За дослідженнями Н. Нікітенко, 100-футовий розмір головних величин центрального ядра Софії Київської символізує Божественну повноту та досконалість Небесного Єрусалима¹³. У головних вимірах Успенського собору Києво-Печерської лаври, який у містичному плані становив собою Небесний Єрусалим, також явлене число “100”. Так, складені разом параметри ширини, довжини та висоти храму, надані йому згідно зі “Словом” про створення Великої Печерської церкви, складають сакраментальне число “100”.

Дуже коротко, тезисно окресливши деякі аспекти середньовічної нумерології, спробуємо усвідомити інформацію, яку містить у собі прізвище прп. Євстратія – “Prwtostratwr”.

Є. Голубинський уважав, що слова “Prwtostratwr” у грецькій мові не існує, і, швидше за все, ми маємо справу з неправильним прочитанням слова “Prwtostatwr” – “Основоположник”¹⁴. Однак, зауважимо, що “Основоположник” грецькою звучить як “Idrut”z” і означає Бога, що знаходить підтвердження у середньовічних пам’ятках.

С. Розанов, навпаки, писав про те, що слово “Prwtostratwr” існувало у Візантії: так називався придворний чин або титул, щось на зразок “конюшого боярина” в Росії XVI ст. На переконання дослідника, прізвище Євстратія відображало його долю на чужині, а також було пов’язане з вознесенням святого на колісниці¹⁵.

Також ж думки дотримувався і Г. Літаврин, котрий зазначав: “В кінці XI – першій половині XII в., за Комнінів [...] цей титул (Протостратор. – М.Н.) (пережив, як і інші титули, тривалу еволюцію) отримував носій однієї з вищих придворних посад. Чоловік Анни Комніної (дочки Алексія I) Никифор Врієнний писав як раз у той час, що чин протостратора “завжди вважався у царюючих високою посадою і надавався найважливішим особам”. Н. Іконодиміс, підводячи підсумки вивчення історії цього титулу, зазначив, що протостраторові були безпосередньо підлеглі *γμωβῆνλακες*, т. зв. “вартові колісниць” (*gardiens de chars*), а функції протостратора полягали в охороні особи імператора и транспортуванні зброї та провіанту для армії, тобто в обов’язках конюшого. Отже, розглянутий пасаж набуває логічної ясності тільки в тому разі, якщо визнати, що термінові “протостратор” у тексті “Слова” надане саме це значення – “начальник над вартовими колісницями”, “головний серед вартових”. Євстратія прозвали Протостратором тому, що він вознісся на небо на [вогненній] колісниці”, – виснував Г. Літаврин¹⁶. Щоправда, науковець припускав також, що завдяки слову “Протостратор” автор (грек) обіграє ім’я Євстратія, котрого відтепер можна називати не просто “добрим воїном”, а “першим (головним) воїном”¹⁷.

На наш погляд, саме ім’я Євстратія стало головною причиною його прізвища – “Протостратор”. Звісно, що руський полонений не міг обіймати посаду протостратора – одного з найвищих військових та придворних чинів. Очевидно, прізвище святого лише підкреслювало сутність його духовного подвигу. І справді, ім’я Євстратій (*Eustratijō*) перекладається не просто як “добрий воїн”, а як – дослівно – “благий солдат”, що треба розуміти як “солдат Божий”, “воїн Христовий”. Слово ж “*Prwtostratwr*” походить від словосполучення “*Prétoj stratiithj*” (“Перший солдат”, або “Великий солдат”) – себто той, хто очолює військо – полководець.

Вважаємо, що таке своєрідне обігрування імені Євстратія було здійснено автором “Слова” абсолютно свідомо і саме з огляду на нумерологію. Ім’я *Eustratijō* складається з 10 букв, що уподібнює мученика до Христа, адже число “10”, як уже було сказано, за середньовіччя символізувало Христа.

Прізвище Євстратія “*Prwtostratwr*” налічує 12 букв, що в контексті цієї оповіді може означати духовну перемогу святого й досягнення ним Небесного Єрусалима, числом якого є “12”. Згадаймо, що Євстратія, згідно зі “Словом”, у Херсонесі називали “добрим небесного граду громадянином”, себто громадянином Небесного Єрусалима. Симптоматично, що у числовому еквіваленті слово “*Prwtostratwr*” дорівнює десятиці ($80+100+800+300+70+200+300+100+1+300+800+100=3151=3+1+5+1=10$), тобто числу, котре, так само, як і ім’я святого *Eustratijō*, уподібнює праведника Христові.

Примітно також, що у слові “*Prwtostratwr*” число “8” (“80” та “800”) трапляється тричі, що може вказувати на ізопсефію імені Ісус – “888”. Знаменно, що число Небесного Єрусалима – “100” – також читається у слові “*Prwtostratwr*” тричі. Так само і число “3” (“300”) – символ Святої Трійці та сходження до Неї шляхом духовного подвигу, є у цьому слові потрійним. Тож, як бачимо, у прізвищі преп. Євстратія закодована символічна інформація про духовну сутність його подвигу. Звідси випливає, що прізвище “*Prwtostratwr*” не відображає реалій життя преп. Євстратія в Херсонесі, а має суто символічний підтекст: воно уподібнює преп.

Євстратія до Христа – Переможця та духовного полководця, який очолив сонм мучеників – “воїнів Христових”, та досяг Небесного Єрусалима.

У цьому сенсі вознесення святого на колісниці може означати розповсюджений у Римській імперії, а згодом і у Візантії тріумф (лат. Triumphus) – урочистий в'їзд у столицю переможного полководця та його війська. Тріумф був найвищою винагородою для воєначальника, який вів війну як головнокомандувач. Тріумф відбувався тільки після закінчення війни, причому такої, яка супроводжувалася важкою поразкою ворогів. Тріумфатор в'їжджав у місто, стоячи на круглій позолоченій колісниці, запряженій четвіркою коней (замість коней іноді запрягалися слони, олені та інші тварини). Тріумфальна колісниця була центром усієї процесії, яка відкривалася сенаторами та магістрами. Звичай тріумфального в'їзду переможця у столицю зі здобиччю та полоненими зберігся у Візантії майже у всіх деталях з часів Римської республіки. Так, тріумф належав до актів придворного церемоніалу, його порядок описаний у “Книзі церемоній” імператора Костянтина Багрянородного (607-615).

Тріумф полководця-переможця знайшов відображення у вельми популярному за середньовіччя сюжеті вознесення Олександра Македонського на небо на колісниці, запряженій грифонами. Можливо, у “Слові” про прп. Євстратія святий уподібнюється великому воїнові всіх часів і народів – Олександру Македонському, образ якого за середньовіччя співвідносився з Христом – Тріумфатором. Цікаво, що ім'я Олександра Великого (Alšxandroj), так само, як ім'я Євстратія (Eustrıtoj), складається з 10 букв. Числове ж значення імені Alšxandroj дорівнює числу “8”: $(1+30+5+60+1+50+4+100+70+200=521=5+2+1=8)$. Отже, ім'я Олександра Великого має головні числові характеристики імені Христа – “10” та “8”.

За середньовіччя вважалося, що саме Олександр Македонський поклав початок ізопсефії. Так, у біографії великого полководця, написаній близько III ст. н. е., говориться, що під час видання наказу про будівництво Олександрії йому явився язичницький бог з таким пророцтвом: “Місто Олександрія, яке ти будуєш, буде бажаним для усього світу, і Я Сам буду оберігати його. Коли ти будеш помирати, ти будеш жити тут; життя у цьому місті стане твоєю могилою. Так тому й бути. Візьми дві сотні, додай одиницю, потім одну сотню і додай одиницю, потім два рази по сорок, десять, а потім візьми першу цифру та зроби її останньою. І ти дізнаєшся, який Я Бог”. Головоломка вирішувалася таким чином: $200(S) + 1(a) + r(100) + a(1) + p(2X40) + j(200) = 592$ або Sarapıj (Sarapıc) – ім'я одного з богів елліністичного світу.

Тож, можливо, через “прихований” нумерологічний метод зіставлення прп. Євстратія з Олександром Македонським, у “Слові” вказано шлях прочитання закодованих відомостей, які містить це патерикове сказання.

З іншого боку, інформація “Слова” про те, що прп. Євстратій був вознесений на небо у вогняній колісниці, запряженій вогняними кіньми, явно співвідноситься святого з пророком Іллею, який, згідно зі Святим Письмом, був узятий на небо саме в такий спосіб (2 Цар. 2:11). Апокрифи стверджують, що праведного Єноха також було взято на небо у вогняній колісниці. Подібне бачення знайшло відображення і в давньоруській літературі. Наприклад, Кирило Туровський (XII ст.) у своєму “Слові про розслабленого”, присвяченому диву зцілення Христом

хворого біля Овечої купелі в Єрусалимі, згадує ім'я праведного Єноха. Хворий жаліється Ісусові, що у світі вже не залишилося милосердя: “Єноха та Іллі нема на землі, взяті вони на вогняній колісниці і перебувають там, де Богу відомо”¹⁸.

Симптоматично, що автори легенд про Олександра Македонського залишили нам багато різних версій, за якими видатний полководець зустрічався з Іллею та з Єнохом або тільки з Єнохом. Водночас великої популярності за середньовіччя набув апокриф “Книга Єноха”, у котрому йшлося про “ходіння” святого потойбічним світом, бачення ним семи небес, янголів, раю та пекла. Єнох уважався прообразом воскресіння людства, у багатьох своїх рисах він схожий і на “боголюдину”, на Христа, оскільки, як мовиться в апокрифі, є “начальником над слугами божими”, себто янголами¹⁹.

Таке, приховане у “Слові” про прп. Євстратія зівставлення святого з Олександром Великим, пророком Іллею та праведним Єнохом, на нашу думку, розкриває, тему вічного життя, тобто безсмертя мученика, а також ідею перебування прп. Євстратія на Небі – в Раю.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що прочитання патерикового “Слова” про прп. Євстратія в контексті середньовічної нумерології дозволяє з’ясувати головний ідейний зміст твору, котрий полягає у звеличенні духовного подвигу святого. Зроблені висновки дають змогу констатувати, що сакральні числа, які фігурують у цьому патериковому “Слові”, не тільки кодують вищу духовну суть описуваних у тексті подій: числа безмежно помножують семантичні ряди, пов’язані з цими подіями, оскільки уможливають їхній розгляд у контексті найбільш містичних християнських істин. За допомогою нумерологічного методу виявляються приховані від сучасного читача ментальні парадигми, системи образів та ідей, котрі лягли в основу патерикового “Слова”.

¹ Див.: Лотман Ю.М. О понятии географического пространства в русских средневековых текстах // Внутри мыслящих миров. Человек–текст–семиосфера–история. М., 1996. – С. 239-249; Его же. Понятие границы // Там же. – С. 175-192; Успенский Б.А. Древнерусское богословие: проблема чувственного и духовного опыта (представления о рае в середине XIV в.) // Русистика. Славистика. Индоевропеистика. Сборник к 60-летию А.А. Зализняка. – М., 1996. – С. 105-151; Его же. Дуалистический характер русской средневековой культуры (На материале “Хождения за три моря” Афанасия Никитина // Его же. Избранные труды. – М., 1996. – Т. 1: Семиотика истории. Семиотика культуры. – С. 381-432; Его же. Роль дуальных моделей в динамике русской культуры (до конца XVIII в.) (в соавторстве с Ю.М. Лотманом) // Там же. – С. 338-380; Топоров В.Н. Пространство и текст // Текст: семантика и структура. – М., 1983. – С. 227-284; Его же. Пространство // Мифы народов мира. Энциклопедия: В 2 т. – М.: Советская энциклопедия, 1992. – Т. 2. – С. 340-342; Мильков В.В. Апокрифы в Древней Руси и их идейно-мировоззренческое содержание // Апокрифы Древней Руси: Тексты и исследования. – М., 1997. – С. 5-14; Его же. Приложение. Концепция земногорая в древнерусских апокрифах // Там

- же. – С. 229-254; Его же. Древнерусские апокрифы. – СПб., 1999. Демин А.С. Хождение игумена Даниила в Иерусалим (опыт комментария на тему “Россия и Запад” // Герменевтика древнерусской литературы. – М., 1995. – Сб. 8. – С. 62-69; Колесов В.В. Древняя Русь: наследие в слове. Мир человека. – СПб., 2000; Мяло К.Г. Космогонические образы мира: между Западом и Востоком // Культура, человек и картина мира. – М., 1987. – С. 227-262; Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – нач. XII в. – К., 1988; Кримський С. Культурні архетипи Києва // Київські обрії: історико-філософські нариси: Зб. наук. пр. – К., 1997. – С. 4-13; Кафоль М. Об изображениях рая в русских средневековых текстах // Slavica tergestina. – 1994. – № 2. – С. 137-159; Гардзанини М. “Хождение” игумена Даниила в Святую землю. Литература и богословие на Руси XII века // Славяноведение. – М., 1995. – № 2. – С. 22-37; Подскальский Г. Христианство и богословская литература в Киевской Руси (988-1237 гг.). – СПб.: Византинороссика, Общество византийско-славянских исследований, 1996; Кириллин В.М. Символика чисел в древнерусских сказаниях XVI в. // Естественнаоучные представления Древней Руси. – М., 1988. – С. 76-111; Его же. Символика чисел в древнерусских сказаниях XVI в. // Там же. – С. 76-111; Его же. Символика чисел в литературе Древней Руси (XI–XVI века). – СПб., 2000; Его же. Символика чисел в Киево-Печерском патерике // Старые мастера русского слова: Сб. научн. тр. – М.; Самара, 1993. – С. 6-15; Его же. К интерпретации числовых структур в агиографических произведениях (на материале древнерусской агиографии) // Проблемы происхождения и бытования памятников древнерусской письменности и литературы. – Н. Новгород, 1995. – С. 44–51.
- 2 Голубинский Е. История русской церкви. – М., 1901. – Т. 1 – Ч. 1. – С. 765-766; Розанов С.П. К вопросу о житии преподобного Антония Печерского // ИОРЯС. – Т. 19. – Кн. 3. – С. 39–40; Литаврин Г.Г. Киево-Печерский патерик о работоторговцах-иудеях в Херсоне и о мученичестве Евстратия Постника // Его же. Византия и славяне: Сб. ст. – СПб., 2001. – С. 478-495; Богданова Н. Херсон X–XV вв. Проблемы истории византийского города. Причерноморье в средние века. – М., 1991. – С.61-62.
- 3 Литаврин Г.Г. Киево-Печерский патерик о работоторговцах-иудеях... – С. 478-495.
- 4 Памятники Российской словесности XII в., изданные К.Калайдовичем. – М., 1821. – С. 249.
- 5 Абрамович Д.І. Киево-Печерський патерик. – К., 1991. – С. 106-108.
- 6 Кириллин В.М. Символика чисел в литературе Древней Руси (XI–XVI века). – С. 154.
- 7 Там же. – С. 19-20.
- 8 Климент Александрийский. Строматы. Книга 6. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://khazarzar.skeptik.net/books/clem_al/stromata/index.htm.
- 9 Bede: On the Temple / Transl. with notes by S. Connolly with introduction by J. O'Reilly; Transl. Texts for Historians. – Liverpool University Press, – Vol. 21. – P. 75.

- 10 Ibid. – P.75.
- 11 Кассиан, еп. (Безобразов С.С.). Христос и первое христианское поколение. – Париж; Москва: УМСА-PRESS, 1950. – С. 348.
- 12 Невоструев К.И. Слово св. Ипполита об антихристе в славянском переводе по списку XII века. С исследованием о Слове и о другой мнимой беседе Ипполита о том же, с примеч. и прилож. – М., 1868. – С. 150.
- 13 Никитенко Н.Н. Русь и Византия в монументальном комплексе Софии Киевской: Историческая проблематика. – К., 1999. – С. 192.
- 14 Голубинский Е. История русской церкви. – Т. 1. – Ч. 1. – С. 765-766.
- 15 Розанов С.П. К вопросу о житии... – С. 39–40.
- 16 Литаврин Г.Г. Киево-Печерский патерик о работоторговцах-иудеях... – С. 482.
- 17 Там же. – С. 494.
- 18 Слово о расслабленном // Библиотека литературы Древней Руси. – СПб., 2000. – Т. 4. – С. 195.
- 19 Дергачева И.В. Посмертная судьба и “иной мир” в древнерусской книжности. – М., 2004. – С. 56-62.

SUMMARY

Maryana Nikitenko

SACRED NUMEROLOGY IN THE PATERIK'S “WORD” ABOUT A SAINT EVSTRATIY

The article is devoted numerical symbolism, to incarnate in Kiev-Pechersk Paterik, namely – in “Word” about a saint Evstratiy. A conceptual conclusion is done about the deep symbolic value of numbers which are in this story. Due to numbers deep spiritual sense of exploit of saint opens up in a story, and also the picture of stay of him is opened out in to paradise.

Key words: Kiev-Pechersk Paterik, saint Evstratiy, numerology, izopsefiya, Protostrator, Aleksandr Makedonskiy, prophet Ilea, just Enoch.

Євгенія Сакал,

магістр історії, Національний університет
“Кієво-Могилянська академія”

ТЕКСТОЛОГІЧНІ РОЗБІЖНОСТІ МІЖ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИМ ПАТЕРИКОМ ТА “ПАТЕРИКОНОМ” СИЛЬВЕСТРА КОСОВА

Аналізуються доктринальні відмінності між середньовічною та ранньомодерною пам'ятками київської православної думки. Головним джерелом дослідження є “Патерикон” (1635 р.) Сильвестра Косова, т. зв. переклад Києво-Печерського патерика польською мовою. Автор “Патерикону”